

Türkiye’de Özel Okullar ile İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Tematik ve Yöntemsel Eğilimleri: İçerik Analizi

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Nuray KARAGÖZ¹, Ali ÖZDEMİR²

1 Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Bölümü, nhs.93.nk@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8595-2136.

2 Doç. Dr, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD, aliozdemir32@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6089-1966.

Gönderilme Tarihi: 01.02.2022 Kabul Tarihi: 13.04.2022 DOI: 10.37669/milliegitim.1066776

Öz

Günümüz rekabet dünyasında eğitim sektörü içerisinde belirleyici bir şekilde rol oynayan özel okulların değişim ve yenileşme çabaları günden güne artmaktadır. Bu doğrultuda özel okullarla ilgili birçok yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın amacı; özel okullarla ilgili olarak yapılmış olan lisansüstü tezlerin hem tematik hem de yöntemsel eğilimlerinin incelenmesidir. Araştırma yöntemi olarak betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmaların genel hatlarıyla bir bütün olarak resmedilmesi literatürde yer alan çalışmaların daha etkin bir şekilde okunmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaç doğrultusunda Ulusal Tez Merkezi olan YÖK tez veri tabanından yararlanılmıştır. YÖK tez veri tabanında tarama yapılırken anahtar sözcükler olarak “özel okul”, “özel öğretim kurumları” ve “kolej” kelimeleri kullanılmıştır. Tarama sonucunda bu anahtar kelimelerle 2010-2021 yılları arasında yayınlanmış olan 230 adet yüksek lisans ve doktora tezi incelenmiş, amaca uymayan tezler çıkarılarak toplam 191 tez incelenmiştir. Bu tezler; araştırmanın hangi alanda yapıldığına, türüne, üniversitesine, yılına, konusuna, yöntem ve desenlerine, örnekleme, veri toplama aracı ve veri analiz yöntemine göre bilimsel yayın sınıflama formu kullanılarak analiz edilmiştir. İncelenen çalışmalarda yüksek lisans tez sayısı doktora tez sayısına göre daha fazla olduğu ve çalışmaların ağırlıklı olarak İstanbul’daki özel okullarda yapıldığı gözlemlenmiştir. 2018-2021 arası yapılan çalışmalar ise 2010-2018 arasında yapılan çalışmalara oranla daha fazla olmuştur. Çalışmalarda yöntem olarak en çok nicel araştırma yöntemi ve tarama deseninin seçildiği, örnekleme yöntemi olarak ise amaçlı örnekleme ve çeşitlerinin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Nicel çalışmalarda değişkenler ve nitel çalışmalarda odaklanılan olgular sınıflandırılmış ve çalışma içerisinde tablolarla gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, özel öğretim kurumları, özel okul, kolej

Thematic and Methodical Trends of Graduate Thesis on Private Schools in Turkey: Content Analysis

Abstract

In today’s competitive world, the efforts to change and regeneration of private schools that play a decisive role in the education sector are increasing day by day. In this direction, many master’s and doctoral thesis studies related to private schools were carried out. The aim of this research is to examine both thematic and methodical trends of graduate thesis related to private schools. Descriptive content analysis was used as a research method. It is thought that the general depiction of the studies as a whole will allow more effective reading of the studies made in the literature. For this purpose, the YÖK thesis database, which is the National Thesis Center, was used. The words “private school”, “private education institutions” and “college” were used as keywords while scanning the YÖK thesis database. As a result of the screening, 230 master’s and doctoral thesis published between 2010 and 2021 were examined with these keywords and a total of 191 thesis were examined by subtracting thesis that did not fit the purpose. These theses were analyzed using the classification form according to the field, type, university, year, subject, methods and patterns, sampling, data collection tool and data analysis method. In the examined studies, it was observed that the number of master’s thesis was higher than the number of doctoral thesis and that the studies were mainly carried out in private schools in Istanbul. The studies carried out between 2018-2021 were more than the studies carried out between 2010 and 2018. In the studies, it was concluded that mostly quantitative methods and scanning patterns were selected as methods and purposeful sampling and variations were used as sampling methods. Variables in quantitative studies and cases focused on qualitative studies were classified and shown with tables in the study.

Keywords: *education, private education institutions, private school, college*

Giriş

Toplumların ihtiyacı olan kaliteli ve nitelikli insan gücü ancak iyi bir eğitimle mümkün olabilir. Bu doğrultuda ülkeler amaçları doğrultusunda yetiştirmek istediği insan modelini sundukları eğitim hizmeti ile yaparlar. Genel olarak ülkelerin eğitimle amaçladıkları pozitif düşünen, sorunlara çözüm odaklı bakan, sorgulayan, yeniliğe ve değişime açık insan yetiştirmek olmuştur (Otrar ve Kandemir, 2016).

Eğitim sektörü dinamik bir sektör olup toplumun gereksinimi olan insan gücünü bünyesindeki okulları ile gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ülkemizde eğitim örgün ve

yaygın olarak iki farklı şekilde gerçekleştirilmektedir. Örgün eğitim ise; devlet ve özel öğretim kurumları tarafından verilmektedir. İlkokuldan üniversiteye kadar olan bu eğitim sürecinde, resmî kurumlarda verilen eğitim devlet tarafından karşılanmakta iken; özel okullar tarafından verilen eğitim ise gerçek ve tüzel kişilerle sağlanmaktadır. Tarihsel süreç incelendiği zaman örgün eğitim için resmî kurumlar inşa edilmiş ancak yaşanan toplumsal, ekonomik veya siyasal değişimler sebebiyle devlet okullarının yanında özel okullar oluşmaya başlamıştır (Aslan, 2019).

Özel öğretim kurumları bünyesinde yer alan özel okul ve kolej kavramları günümüzde birbirleri yerine sık kullanılan ve karıştırılan kavramlar olmuştur. Türk Dil Kurumunda yer alan tanıma göre özel okul; mülkiyet hakkı özel bir kişiye veya herhangi bir kuruluşa ait olan ve belirli bir ücret karşılığında eğitim hizmeti sağlayan kurumlar olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). 2007 yılında yayımlanan 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununda ise özel okullar; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından denetim ve gözetim altında olan gerçek kişi veya tüzel kişilerce belirli ücret karşılığında eğitim hizmeti sunmak için açılan kurumlar olarak açıklanmıştır (Küçükçayır ve Cemaloğlu, 2017). Bu kanunda ayrıca özel öğretim kurumlarının kimler tarafından nasıl açılacağı, denetimi, faaliyetleri, personel işlemlerinin nasıl olacağından da bahsedilmiştir (5580 sayılı kanun, 2007).

Artan rekabet ve değişen günümüz koşullarında eğitim sistemleri içerisinde özel öğretim kurumları önemli bir yer tutmaktadır. Asıl amacı eğitim-öğretim hizmetleri olan özel okullar; eğitimin kalitesi, rakip okullarla kıyasıya mücadelesi, verdikleri eğitim hizmetinin belli bir maddi karşılığı olması nedeniyle birçok araştırmaya konu olmuştur. Bununla birlikte okulların reklam ve kurum itibarı, yönetsel süreçlerindeki değişiklikler, performans sistemi, ekonomiye katkısı vb. konular da özel okullarla ilgili yapılan çalışmaların diğer konuları olmuştur. Bu bağlamda özel okullarda yapılan çalışmaların çeşitli disiplinler tarafından ele alınması dikkat çekmektedir. Öğrencilere verilen eğitim karşılığında bir ücret alınması sektör içerisinde gittikçe kendilerini belli eden ve ön planda tutan bu eğitim kurumlarının sadece eğitim kurumları olmasından ziyade ticari bir kurum olarak da görülmesine neden olmaktadır.

Türkiye’de özel öğretim kurumlarını (özel okul ve kolej) temel alan birçok çalışma mevcuttur. Çalışmaların yoğunluğu ve bu çalışmalarla ilgili olarak bir bütünlük olmaması, genel bir içerik analizin bulunmaması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda özel öğretim kurumlarının genel çerçevesinin incelenmesi ve analizinin yapılması bu alanda çalışan veya yeni çalışacak araştırmacılar için yol göstermesi açısından önemli olmaktadır.

Özel Öğretim Kavramı

Özel öğretim çok geniş bir kavram olmakla birlikte 2007 tarihli 5580 sayılı yasanın 2.maddesinde bu kavram açıkça ifade edilmiştir. Bu maddede özel öğretim kurumu açıklanmış ve kurumların neler olduğu belirtilmiştir (Taşkın, 2010). Özel Öğretim Kurumları olarak; özel etüt merkezleri, çeşitli kurslar, özel okullar, sertifika programı uygulayan özel kuruluşlar vb. yerler belirtilmiştir. Bu çalışma kapsamında ise odaklanılması gereken kurum özel okullar olmuştur. Yasada ayrıca özel öğretim kurumlarının amaçlarının 1739 sayılı MEB Temel Kanunu amaçları çerçevesine uygun olarak şekillendiği belirtilmiştir.

Özel Öğretim Kurumları ile ilgili olarak; MEB 2015-2019 Stratejik Planında eğitime erişimin ve özel öğretim payının önemini belirterek özel okullaşmanın artmasını hedeflemiştir. Ayrıca plan içerisinde yer alan ve verilmesi ifade edilen teşvikler de özel okullaşmanın önünü açmıştır. Ayrıca artan özel okullaşma bu okullarda çalışan personel istihdamının da artışı sağlamıştır (Toprakçı, Beytekin ve Doğan, 2018).

2019-2023 MEB Stratejik Planı’nda ise Özel öğretim başlığı altında 5 hedef belirlenmiştir (MEB 2023 Vizyon Belgesi):

1. Özel öğretim kurumlarıyla ilgili olarak var olan bürokrasilerin azaltılması sağlanacaktır.
2. Kurumlardaki denetimler ve rehberlik hizmetleri öğrenmeyi geliştiren şekilde yapılandırılacaktır.
3. Akreditasyon koşulları göz önünde bulundurularak kurumlardaki model ve programlar yapılandırılarak pilot okul ve programlar olarak devam edecektir.
4. Resmî ve özel öğretim kurumları arasında dayanışma ve bütünleşmenin artması sağlanacak ve ortak projelere imza atılması sağlanacaktır.
5. Türkiye’de yaşayan yabancı öğrencilerin gidebileceği özel öğretim kurumlarının artırılması için adımlar atılacaktır.

Çağdaş ve ileriye gören bir toplum hedef olarak düşünülürse özel öğretim kurumlarının yaygınlaşması ve niteliklerinin artırılması MEB vizyon belgesinde de aktarılmıştır. Bu bağlamda özel öğretim kurumları sadece eğitim-öğretim hizmetlerinin değil; halkla ilişkiler, psikoloji, işletme vb. alanların da inceleme konusu olmuştur (Yılmaz, 2018).

Özel Okul Kavramı

Eğitim sisteminin belli amaçları olduğu gibi okulların da bu amaçlar doğrultusunda özel amaçları bulunmaktadır. Bireyin gelişime katkı sağlamak ve onu toplumsal

bir varlık yapma çabasını güden okullar bilinçli bir şekilde farkındalık yaratmaya çalışarak öğrencilerin başarılı olmasını hedeflerler. Geçmişten günümüze daima belirli bir zümrenin yansıması olarak görülen özel okullar sosyal toplumda aktif bir dinamizmi uzun süre yakalamakta ve hedeflerine ulaşmakta zorluk çekmişlerdir (Şener, 2018).

19.yy’da Osmanlı Devleti’nde yeni bir eğitim-öğretim anlayışı ortaya atılmış ve eğitimin ticarileşmesi kavramı gün yüzüne çıkmıştır. Karşılıksız ve gönüllülük esasına dayanan eğitim, artık parası olanların daha kaliteli eğitim alabileceği algısını oluşturmuştur. Bu doğrultuda özel okullar, Tanzimat dönemi itibariyle eğitimde yenileşme çabalarının vermiş olduğu çıktılardan biri olarak görülmektedir. Osmanlı’da ilk olarak özel okul açma girişimleri azınlıklar ve yabancılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu okulların açılmasının ardından talepler üzerine Türk özel okulları açılmıştır. Devlet tarafından desteklenen ve batı tarzı ilk Türk özel okulu 1868 yılında açılan “Galatasaray Sultanisi” olmuş ve bu okulda farklı etnik kökenlere sahip birçok çocuğun bir arada okuması sağlanmıştır (Aslan ve Altay, 2019). 1882 yılında İstanbul’da açılan “Şemsülmaarif” adındaki okul ise özel girişimciler tarafından açılan ilk Türk özel okulu unvanı taşımaktadır (Aslan ve Altay, 2019). Yabancılar özel okulların gelişmesine öncülük etseler de açılan kurumlar daha çok siyasi, dini ve ekonomik bazı amaçlar taşımıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında 1924 tarihli “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile Türkiye bu özel okulları denetim altına almak ve faaliyetlerini sınırlandırmak istemiştir. 1928 yılına gelindiğinde devlet özel okulları kendi kontrolünde olmasını sağlamak amacıyla eğitime destek veren bazı girişimciler ile Türk Eğitim Derneğini (TED) kurmuştur. TED ile birlikte Türkiye’de özel okullar lehine olumlu gelişmeler yaşanmaya başlamıştır (Yıldırım, Aktaş ve Polat, 2014). Eğitimde, bilimde yaşanan değişim ve gelişmeler bu uygulamaların genişleyerek özel okulların kurumsallaşmasına vesile olmuştur. Bu bağlamda bazı girişimcilerin katkılarıyla yeni eğitim öğretim kurumları olarak özel okulların kurumsallaşma süreci hızlanmıştır (Şimşek, 2014).

Özel okullar geçmişten başlayarak kurumsallaşmaya devam ederken ülkemiz 1982 Anayasasında da özel öğretim kurumlarının açılma izni yer almıştır. Bu özgürlüğün anayasal sınırı “Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir” hükmü ile belirlenmiştir (Çallı, 2009).

2007 tarihinde yayımlanan 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu; ilgili kurumları açabilecek kişiler, kurum nakil ve devri, personel işlemleri, maddi destekler, eğitim faaliyetleri ve denetimleri gibi esasları barındırmıştır. Ayrıca bu kanun ile okul öncesinden üniversiteye kadar olan kademelerde veli veya öğrencilerin belirlenen miktar karşılığında eğitim-öğretim hizmetinden yararlanması sağlanmıştır (5580 sayılı kanun, 2007).

Önceleri sadece zengin halk kesimine hitap eden kurumlar olarak görülen özel okullar günümüzde artık orta sınıf aileler tarafından da tercih edilen kurumlar olmuştur (Aslan, 2019). Özel okullara olan talep yıllar geçtikçe artmış ve 2014-2015 yıllarında tüm eğitim kurumları arasındaki oranı %10,3 iken 2020-2021 yıllarında bu oran %20,1 olmuştur (MEB İstatistikleri, 2014/2015-2020/2021). Uygulanan eğitim-öğretim faaliyetleri, ekstra sunulan fırsat ve avantajlar nedeniyle birçok ailenin yöneldiği kurumlar olduğundan bu kurumların niceliksel olarak sayılarının artması taleple birlikte şekillenmeye başlamıştır. Burada 2014 yılına değinmek önem arz etmektedir. 2014 yılı dershanelerin kapanma ve dönüşüm süreci olarak hatırlanmaktadır. Özellikle yaşanan dönüşümlerin fazlalığı, özel okulların niceliksel olarak artışına sebep olmuştur. Sayılarının niceliksel olarak artması her birinin niteliğinin iyi olduğu anlamına gelmemekle birlikte birçok tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Artan özel okullaşma birçok akademik çalışmanın da konusu olmuştur (Aslan, 2019).

Son zamanlarda yaşanan yenileşmeler ve yapılanmalar özel okulların politikalarına da yansımıştır. En başta ülkemizin ve tüm dünya ülkelerinin ayakta kalabilmesi, ekonomik ve siyasal olarak adından söz ettirmesi iyi bir şekilde uyguladığı eğitim sistemiyle mümkündür. Eğitim sisteminde önemli bir role sahip olan özel öğretim kurumlarının sağladığı katkı sadece kaliteli bir eğitim değildir; aynı zamanda sağladığı istihdam ile ekonomide yarattığı etki de yadsınamaz bir gerçektir (Şener, 2018).

Devlet Okulu ve Özel Okul Karşılaştırılması

Özel ve devlet kurumlarının amaçları genel çerçevede ortak olsa da iki kurumu birbirinden ayıran bazı farklılıklar vardır. Özel öğretim kurumları kişiler tarafından kurulabileceği gibi tüzel kişiler veya ortaklıklar ile de kurulabilir. Devlet okullar ise tamamıyla devlet tarafından kuruluşu yapılan okullardır. Özel okullar; sektördeki rakipler, okul içerisindeki kar-zar dengeleri, başarı kaygıları ve sonraki yıllara yönelik ekonomik kaygılarıyla devam etmekte iken devlet kurumlarında bu şekilde kaygılar bulunmamaktadır. Özel okullar velilerden aldığı belli ücret karşılığında eğitim sunarken devlet kurumlarında eğitim tamamen ücretsizdir. Özel öğretim kurumları personel ve öğretmen ücretlerini ödemekle yükümlüken devlet okullarında bu durumlar devlet bütçesi ile karşılanmaktadır (Özdemir ve Tüysüz, 2017). Özel okullar, yönetsel olarak bakıldığında hareketli ve dinamik olmaya özen gösteren, kurumlarında çalışanlar arasında motivasyonu sağlamak adına faaliyetler düzenleyen ve nitelikli eğitim hizmetleriyle farklılaşmaya çalışan kurumlardır. Küreselleşen rekabet dünyasında devlet okullarından daha farklı politikalar izlemeye çalışan özel okullar bu sektörde rakiplerine göre rekabette avantaj sağlamaya çalışırlar.

Toplumumuzda özel okulların devlet kıyasla daha başarılı olduğu düşünülmektedir. Bu düşünce kapsamında yapılmış olan bir çalışmada 612 veli ve 1061 eğitimci

ile anket yapılmıştır. Anket kapsamında katılımcılar “özel okullar mı yoksa devlet okulları mı akademik olarak daha başarılıdır?” sorusuna yanıt vermişlerdir. Alınan yanıtlardan velilerin %60’ı akademik olarak özel okulları daha başarılı ve etkin bulmuşlardır. Öğretmenlerin ise %56’sı başarı konusunda özel okullar yönünde cevap vermişlerdir (Karakulah, 2019).

Günümüzde devlet ve özel kıyaslaması her anlamda yapılmakta olup özel okulların tercih edilme durumları sağladıkları fırsatlar, avantajlar bağlamında değerlendirilmektedir.

Türkiye’de Özel Okullaşma ve Yapılan Değerlendirmeler

Türkiye’de bulunan Özel Türk okulları, Azınlık Okulları, Yabancı Okullar ve Milletlerarası Okullar özel okul statüsünde faaliyetlerine devam eden okullardır (Özdemir ve Tüysüz, 2017).

Ülkemizde 2020-2021 yılı itibarı ile okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim olmak 13 501 özel okul bulunmaktadır. Bu okullarda okuyan toplam öğrenci sayısı 1. 310 605’tir (MEB İstatistikleri, 2020/2021).

Tablo 1’de özel okulların yıllara ve kademelere göre okul sayısı ve öğrenci sayıları verilmiştir.

Tablo 1

Yıllara ve Kademelere Göre Özel Okul ve Öğrenci Sayıları

Eğitim Yılı	Okul Sayısı			Öğrenci Sayısı		
	İlkokul	Ortaokul	Lise	İlkokul	Ortaokul	Lise
2011/’12	931		885	286 972		138 164
2012/’13	992	904	1033	167 381	164 294	156 665
2013/’14	1071	972	1433	184 325	182 019	196 663
2014/’15	1205	1111	1603	203 272	208 424	240 171
2015/’16	1389	1555	2504	232 039	278 089	373 394
2016/’17	1324	1481	2618	213 113	288 766	514 480
2017/’18	1618	1869	2989	233 740	321 779	559 838
2018/’19	1808	2060	3589	262 164	338 046	581 693
2019/’20	1982	2351	3882	274 018	347 495	557 472
2020/’21	2049	2343	3789	269 312	311 811	535 964

(MEB, 2020/2021 istatistiklerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.)

Özel okulların yıllar geçtikçe ciddi bir artış eğiliminde olması ancak son yıllarda sayılarının düşmesi dikkat çekmektedir. Salgın dönemine kadar hem okul hem de öğrenci sayılarındaki artış devam etmiştir. Son yıllardaki salgının etkisiyle tüm kademe-lerde bir düşüş yaşanmıştır. İlkokula kayıtlı öğrenci sayısı 2020-2021 eğitim-öğretim yılında bir önceki yıla bakarak düşüş yaşayarak 269312’ye gerilemiştir. Ortaokulda ise aynı yıllarda bu sayı düşerek 311811 olmuştur. Lise düzeyinde olan öğrenci sayılarında ise 21508 düşüş yaşanmıştır. Yaşanan bu düşüşler; salgın sürecinde yaşanan olumsuzluklar ve sorunlar nedeniyle özel okullardan devlet okullara geçişlerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

2020 yılında ülkemizde görülen COVID-19 salgını nedeniyle eğitim-öğretim kurumlarında faaliyetlere ara verilmiştir. Devlet okullarına göre bu durumdan ekonomik olarak en çok etkilenen özel öğretim kurumları olmuştur. Yayınlanan tebliğ ile 2020 yılında devam eden salgın nedeniyle bulunduğu eğitim akademisini tamamlayamayan öğrenciler için eğitim desteklerinden bir sonraki dönemde de faydalanmalarına ve mağduriyet oluşmamasına karar verilmiştir. Bu kriz durumunda devlet her kuruma desteğini devam ettirdiği gibi özel sektöre olan desteğine de devam etmiştir. Devlet bütçesinden doğrudan verilen destekler yerine vergilerde yapılan indirimler veya dolaylı olarak mali açıdan kurumlara destek verilmesi daha olanaklı gözükmektedir. Bu şekilde dolaylı yoldan yapılan teşvikler daha da desteklenmelidir (Tedmem, 2020).

Ülkemizde artan nüfusla birlikte eğitim çağındaki çocukların ve gençlerin sayıları da artış göstermiş ve buna paralel olarak eğitime olan talep de çok hızlı bir biçimde yükselmiştir. Bu durum aileler için resmî kurumlar yanında özel okulların da tercih edilmesini sağlamış, özel okullar için ise bu durum rekabeti beraberinde getirmiştir. Öğrencileri ve velileri müşteri olarak görmeye başlayan bu kurumlar rekabette daha önde olmak amacıyla çeşitli kampanya ve fırsatlarla kurumlarını çekici hale getirmişlerdir (Otrar ve Kandemir, 2016). Bu bağlamda özel okullarla ilgili olarak hem olumlu hem de olumsuz eleştiriler ortaya konulmuştur.

Olumlu olarak yapılan değerlendirmelere kısaca bakacak olursak;

- Aileler ve bazı girişimciler devlete destek olmak amacıyla bu kurumların giderlerini üstlenmişlerdir (Özdemir ve Tüysüz, 2017).
- Okullar arasında rekabet oluşturması nedeniyle eğitimde kalite ve nitelik artışına katkı sağlamışlardır (Uygun, 2003).
- Bu kurumlar başarılı ve maddi durumu yetersiz olan öğrencilere sağladıkları burslarla destek olmaya çalışmakta ve daha nitelikli bir eğitim fırsatı sunmaktadır (Özdemir ve Tüysüz, 2017).

- Devlet gözetiminde ve denetiminde millî eğitimin belirlemiş olduğu temel ilkelere uygun, yabancı dil bilen, nitelikli öğrenciler yetiştirmeyi amaç edinirler (Uygun, 2003).

Özel okullarla ilgili olarak yapılan bu olumlu değerlendirmeler yanında olumsuz değerlendirmeler de bulunmaktadır. Bunlara kısaca değinecek olursak (Uygun, 2003);

- Her öğrenciye hitap etmedikleri gibi daha çok zengin çocuklarına hitap eden, kâr amacı güden ticari kurum olarak görülmesi,
- Fırsat eşitliğini olumsuz etkilemesi ve haksız bir rekabet ortamı oluşturması,
- Devletin yetiştirmek istediği insan modelini yetiştirememeleri ve daha çok yabancı hayranlığı duyan insan yetiştirmeleri.

Yapılan tüm bu olumlu ve olumsuz eleştiriler çeşitlenip arttırılabilir. Olumsuz yapılan eleştirilere rağmen özel okullara talep ve ilgi artmakta ve buna bağlı olarak sayılarında da artış yaşanmaktadır (Özdemir ve Tüysüz, 2017).

Özel okullar kaliteli bir eğitim sunarak öğrencilerin başarılarını arttırmayı hedeflediklerinden dolayı bu okullarda bulunan sınıfların mevcutları azdır. Kaliteli öğretmen kadrosuyla birlikte teknolojiye ve bilime önem veren, yenilikleri takip eden bir profil oluşturmaya çalışmaktadırlar (Kademir,2015). Özel okullarda artan sayılar ve yapılan yatırımlar eğitimin geleceği olarak okulların arasında bu kurumların da varlığının olması yönündedir.

Tüm verilen bu bilgiler ışığında ülkemizde özel okullar, özel öğretim kurumları ve kolejlerle ilgili olarak çeşitli tartışmalar, problemler ve farklı değerlendirmeler ortaya konmaktadır. Giderek artan özelleşme ile birlikte birçok alana konu olan özel okullarda yapılan araştırmalar fazlaymış gibi görülse de genel betimsel bir çerçeve sunan çalışmaların hiç yok denecek kadar az olması bu çalışmanın problem durumunu oluşturmuştur. Bu bağlamda doküman inceleyerek çalışmaların metodolojik ve tematik eğilimleri betimsel içerik analizi çerçevesinde ortaya konmak istenmiştir. Özel okullarda yapılan çalışmaların genel eğilimlerinin çalışılması alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı: Bu çalışmada Türkiye’de özel okullarla ilgili olarak yapılmış olan lisansüstü tezlerin tematik ve metodolojik eğilimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen verilerin betimsel içerik analizi yapılmış ve yorumlanmıştır. Amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye’de özel okullarla ilgili olarak yapılan lisansüstü tezlerin tematik açıdan genel özellikleri nelerdir?

- a) Tezlerin yayın yılına göre dağılımı nasıldır?
 - b) Üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
 - c) Türüne (doktora-yüksek lisans) göre dağılımı nasıldır?
 - d) Hangi konular tercih edilmiştir?
 - e) Odaklanılan konular nelerdir?
2. Türkiye’de özel okullarla ilgili olarak yapılan lisansüstü tezlerin metodolojik açıdan genel özellikleri nelerdir?
- a) Araştırma yöntem ve desenleri nelerdir?
 - b) Örnekleme yöntemleri ve örneklem profilleri nasıldır?
 - c) Hangi veri toplama yöntemleri kullanılmıştır?
 - d) Veri analiz yöntemleri nelerdir?
 - e) Karşılaşılan metodolojik sorunlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada 2010-2021 yılları arasında özel okullarla ilgili olarak yapılmış olan lisansüstü tezler tanımlayıcı bir şekilde incelenip yorumlanmış ve analiz edilmiştir. Bu bağlamda araştırma; nitel araştırma yöntemi yaklaşımlardan biri olan betimsel içerik analizi ile modellenmiştir. İçerik analizinde amaçlanan; benzer verileri bir araya getirerek belirli temalar çerçevesinde okuyucuya anlaşılır ve düzenli bir şekilde yorumlayarak sunmaktır. Meta-sentez, meta-analiz ve betimsel içerik analizi; içerik analizinin belirli 3 ana başlığıdır. Araştırmanın modellenmesinde kullandığımız betimsel içerik analizi; belirli bir konuda yapılmış olan nicel veya nitel çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi ve sonuçlarının yorumlanmasını sağlayan sistematik ve tanımlayıcı çalışmalardır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu model ile araştırmada; özel okullarla ilgili yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin genel resmi tanımlayıcı ve sistematik bir şekilde okuyucuya aktarılmıştır.

Evren-Örnekleme

Araştırmada Türkiye’de YÖK Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tez tarama sayfası veri tabanında özel okullarla ilgili olarak yapılmış olan erişime açık lisansüstü tezler seçilmiştir. Bundan dolayı araştırmanın evreni 2010-2021 yılları arasında tüm disiplinlerde yapılmış olan özel okullarla ilgili çalışmalardır. Araştırmanın amacına uygun olarak özel okulların kapsamına giren tüm çalışmalara ulaşmak için bazı anahtar kelimeler kullanılmıştır.

Şekil 1*Çalışmalara Ulaşmak İçin Kullanılan Anahtar Kelimeler*

Anahtar kelimelerle tarama yapılmış ve 230 adet yüksek lisans ve doktora tezi- ne ulaşılmıştır. Araştırmanın evrenini bu 230 tez oluşturmuştur. Tezlerin seçiminde amaca uygunluk açısından bazı kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Bu kriterler şu şekilde sıralanabilir:

1. İncelenen tezlerin 2010-2021 yılları arasında yapılmış olmaları,
2. Türkçe dilinde yazılmış olmaları,
3. Özel okulların tarihsel geçmişini anlatan çalışmalar olmamaları.

Bu kriterler ışığında 230 tezden ölçütlere uymayan toplam 39 tez araştırmacılar tarafından kapsam dışı bırakılmış ve kalan 191 tez araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada amaçlara uygun olarak tezlerin belirli başlıklar altında sınıflandırılmasını sağlayan bilimsel yayın inceleme formu oluşturularak veriler toplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verilerinin toplanmasında ve analizinde nitel araştırma yöntemi veri toplama tekniklerinden biri olan doküman incelemesi tekniği ve analizi kullanılmıştır. Doküman analizinde örnekleme yer alan yazılı belgeler titizlikle incelenir ve sistematik bir şekilde analiz edilerek okuyucuya sunulur (Kıral, 2020). Bu araştırma; insanlar üzerinde yapılan bir çalışma olmayıp doküman incelemesi tekniği ile literatüre bağlı kalarak yapılmış bir çalışma olduğundan etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamıştır. Toplanan bilgi ve veriler kamuya açık dokümanlar üzerinden elde edilmiştir. İlk aşama olarak örnekleme yer alan tüm lisansüstü tezler YÖK tez veri tabanından alınarak bilgisayar ortamına pdf olarak aktarılmıştır. Bilgisayara aktarılan her bir teze adıyla birlikte kod numarası verilmiştir. İkinci aşamada ise bu tezlerin her biri, veri toplama aracı olarak hazırlanmış olan “bilimsel yayın sınıflama formu” adıyla açılan Excel tablosuna işlenmiştir. Tüm tezler işleme alındıktan sonra SPSS programı kullanılarak frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmış ve bu tablolar bulgular kısmında verilmiştir.

Bulgular

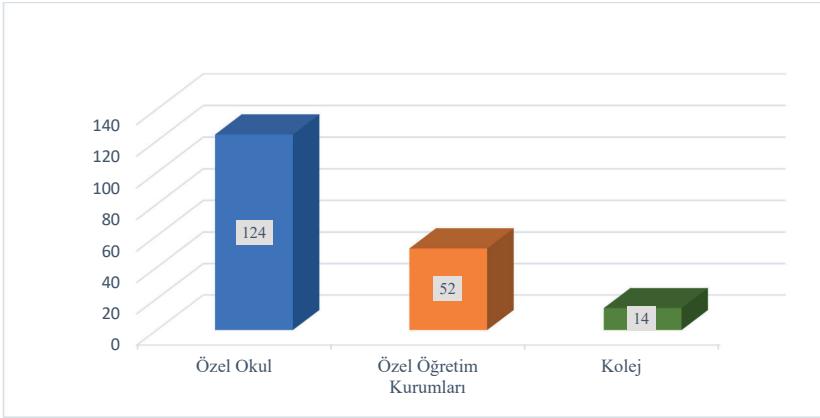
Türkiye’de özel okullar alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin tez veri merkezinden taranarak değerlendirilmesi sonucunda; anahtar kelimelere, yayın yılına, türüne, üniversiteye, yöntemlerine, desenlerine, yayın alanlarına, veri toplama aracına, veri analiz türüne ve konuların eğilimine göre kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategorilere göre ulaşılan bulgular tablolarla gösterilmiş ve açıklanmıştır.

1. Türkiye’de Özel Okullarla İlgili Olarak Yapılan Lisansüstü Tezlerin Tematik Açıdan Genel Bulguları

Bu bölümde incelenen tezlerin tematik açıdan bulguları ve genel değerlendirmeleri sunulmuştur. Tez taraması yapılırken kullanılan anahtar kelimeler Grafik 1’de gösterilmiştir. Bu anahtar kelimelere göre çıkan tezler verilen kriterler doğrultusunda değerlendirilmiş, elemeler yapılmış ve son durumdaki tez sayıları verilmiştir.

Grafik 1

Anahtar Kelimelere Göre Bulunan Tez Sayıları

Grafik 1’göre özel okul anahtar kelimesiyle 124, özel öğretim kurumları anahtar kelimesiyle 52 ve kolej anahtar kelimesiyle 14 adet tez bulunmuştur. Yapılan çalışmaların %86’sında ağırlıklı olarak özel okul kelimesi tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 2’de tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2*Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı*

Yıl	Frekans (f)	Yüzde (%)
2010	8	4,2
2011	5	2,6
2012	6	3,1
2013	3	1,6
2014	7	3,7
2015	11	5,8
2016	11	5,8
2017	14	7,3
2018	34	17,8
2019	57	29,8
2020	34	17,8
2021	1	0,5
Toplam	191	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi 2019 yılında özel okullarla ilgili olarak yapılan çalışmalar tüm tezlerin %29,8’ini oluşturmuş ve en fazla tez yayınlanan yıl olmuştur.

Tezlerin yayın türüne göre bulgular tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3*Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı*

Tezin Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Doktora tezi	10	%5,2
Yüksek lisans tezi	181	%94,8
Toplam	191	100

Tablo 3 incelendiğinde 2010-2021 yılları arasında yapılmış olan 191 tezin sadece %5,2’si doktora tezidir. Geri kalan %94,8 lik kısım yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır.

Tablo 4’te tezlerin üniversitelere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4

Tezlerin Yapıldığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Frekans
Bahçeşehir Ü.	22
Marmara Ü.	15
Gazi Ü.	11
Gelişim Ü.	10
Yeditepe Ü.	8
Akdeniz Ü.	7
Ankara Ü.	7
Okan Ü.	7
İstanbul Ü.	5
Atatürk Ü.	4
Beykent Ü.	4
İstanbul Ticaret Ü.	4
Afyon Kocatepe Ü.	3
Başkent Ü.	3
Çukurova Üniversitesi	3
Hacettepe Ü.	3
Kocaeli Ü.	3
Maltepe Ü.	3
Sabahattin Zaim Ü.	3
Aksaray Üniversitesi	2
Atılım Ü.	2
Dokuz Eylül Ü.	2
İnönü Ü.	2
İstanbul Arel Ü.	2
Karabük Ü.	2
Muğla Sıtkı Koçman Ü.	2
Necmettin Erbakan Ü.	2
Pamukkale Ü.	2
Selçuk Ü.	2
Sivas Cumhuriyet Ü.	2
Süleyman Demirel Ü.	2
Van Yüzüncü Yıl Ü.	2
Adnan Menderes Ü.	1
Ağrı İbrahim Çeçen Ü.	1
Alanya Alaaddin Keykubat Ü.	1

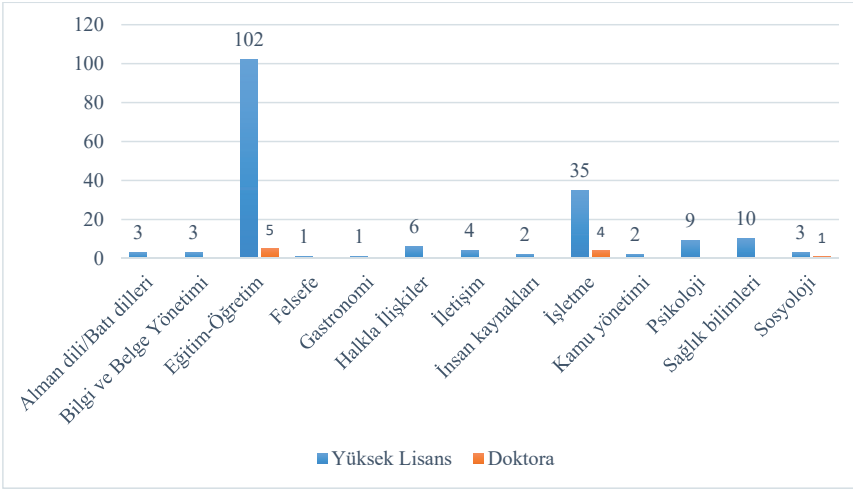
Bartın Ü.	1
Bolu Abant İzzet Baysal Ü	1
Çağ Ü.	1
Çankırı Karatekin Ü.	1
Dumlupınar Ü.	1
Düzce Ü.	1
Ege Ü.	1
Erciyes Ü.	1
Eskişehir Anadolu Ü.	1
Fatih Üniversitesi	1
Galatasaray Üniversitesi	1
Gaziantep Ü.	1
Gaziosmanpaşa Ü.	1
Hasan Kalyoncu Ü.	1
Hatay Mustafa Kemal Ü.	1
İstanbul Aydın Ü.	1
İstanbul Kültür Ü.	1
İstanbul Medeniyet Ü.	1
İstanbul Okan Üniversitesi	1
Kafkas Ü.	1
Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü.	1
Karadeniz Teknik Ü.	1
Kültür Ü.	1
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1
Mersin Ü.	1
Nevşehir Ü.	1
Niğantaşı Ü.	1
ODTÜ	1
Recep Tayyip Erdoğan Ü.	1
Tarsus Üniversitesi	1
Toros Ü.	1
Trakya Ü.	1
Ufuk üniversitesi	1
Uludağ Ü.	1
Yalova Ü.	1
Yaşar Üniversitesi	1
Yıldız Teknik Ü.	1
Toplam	191

Tablo 4’ e göre; tüm disiplinlerde 2010-2021 yılları arasında özel okullarla ilgili olarak en fazla tez yürütülen üniversite 22 tez ile Bahçeşehir Üniversitesi olmuştur. Marmara Üniversitesi 15 teze, Gazi Üniversitesi ise 11 teze Bahçeşehir Üniversitesi’ni takip eden diğer üniversitelerdir. Bu üniversiteleri Gelişim ve Yeditepe Üniversiteleri izlemektedir. Özel okullarla ilgili olarak yürütülen tezlerin en fazla Bahçeşehir Üniversitesi’nde olması üniversitenin bir özel okul olması ile bağdaştırılabilir. Gazi-osmanpaşa Üniversitesi 1 tez, Uludağ Üniversitesi 1 tez, İstanbul Medeniyet Üniversitesi 1 tez yayımlayarak bu üniversiteler arasında en az tez üreten okul olarak görülmektedir. Tablonun çok uzun olması özel okullarla ilgili olarak yapılan çalışmaların birkaç üniversiteye yığılmadığını göstermektedir. Görünen o ki özel okullar konusu ülkemizde çoğu üniversitede yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalışma konusu olmuştur.

Yapılan çalışmaların yayın alanlarına göre dağılımı da Grafik 2’de sunulmuştur.

Grafik 2

Tezlerin Yayın Alanlarına Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde yapılan tez çalışmalarının toplam 107 teze en fazla Eğitim-Öğretim alanında yapıldığı görülmektedir. Özel okullarla ilgili olarak işletme alanında yapılan toplam 39 tez olması da dikkat çekmektedir. Eğitim-öğretim kurumu olan özel okulların belirli bir para karşılığında hizmet verilen kurumlar olduğundan sektörde birer işletme olarak görülmektedir. Bu durum tezlere de konu olmuş ve tez sayısı açısından “Eğitim-Öğretim” alanını takip eden alan “İşletme” alanı olmuştur.

Bununla birlikte özel okullar; Sağlık bilimleri (10), Psikoloji (9) ve Halkla İlişkiler alanlarına da konu olmuştur.

İncelenen 191 tezin konu olarak eğilimlerini belirlemek amacıyla tezlerin anahtar kelimelerinden ve odaklandıkları olgulardan hareketle kategoriler oluşturulmuş ve bu kategoriler de birleştirilerek genel çerçevede çalışılan konu başlıklarına ulaşılmıştır.

Tezlerin incelemiş oldukları konular Tablo 5’ te verilmiştir.

Tablo 5

Tezlerde Odaklanılan Ana Konular

Çalışılan Konular	Frekans (f)
Ölçek geliştirme çalışmaları	2
Karar verme stilleri	1
Yönetim süreçleri	3
Yönetici-öğretmen ve öğrenci ilişkileri	3
Stratejik yönetim	3
Okul kütüphaneleri	3
Öğrenim desteği	3
Mesleki tükenmişlik	3
Çok kültürlü eğitim	4
Eğitimde kalite artırımı	4
Psikoloji	4
Öğrencilerin akademik başarıları	5
Program çalışmaları	5
İnsan kaynakları	7
Velilerin özel okul tercihleri	7
Karşılaşılan sorunlar	11
Markalaşma ve reklam	13
Liderlik stilleri	13
Öğretmen motivasyonu, iş tatmini, beklentiler, duygusal emek	16
Performans ve yetenek yönetimi	19
Ders içerikleri ve etkinlik değerlendirmeleri	18
Örgüt kültürü, örgütsel bağlılık ve kurum itibarı	23
Diğer	21
Toplam	191

Tablo 5’te tezlerde ele alınan konular ana kategorilere ayrılarak verilmiştir. “Örgüt kültürü, örgütsel bağlılık ve kurum imajı” ile ilgili 23 adet tez bulunmuştur. Çalışılan bu konunun diğer konular arasında en fazla paya sahip olduğu görülmektedir. Bunu diğer alanlarda yapılmış olan toplam 21 tez takip etmiştir. Özel okullarda performans ve yetenek yönetimi çalışmaları başlığı altında yapılan tezler ise 19 adet olup tüm tezlerin içerisinde önemli bir paya sahiptir. Ders içerikleri ve etkinlikleri konu alan tez sayısının 18 olması özel okullarda dersi zenginleştirmek ve farklı materyaller kullanmanın önemli olduğunu düşündürebilir. Buradaki tezlerde daha çok özel öğretim kurumlarında yapılan eğitim faaliyetlerinin değerlendirmeleri incelenmiştir. Liderlik stilleri, markalaşma ve reklam konusunda yapılmış olan toplam 26 tez olması bir işletme olan özel okullarda bu kavramların önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

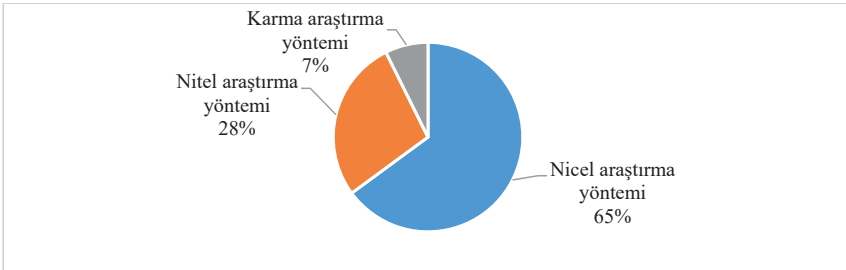
Yönetim süreçleri, Stratejik yönetim, Öğrenim desteği konuları ise 3’er tezle işlenen konular içerisinde yerlerini almıştır. Rekabetin ön planda olduğu özel okullar arasında veli tercihlerini ele alan tezlerin 7 adetle sınırlı kalması ise dikkat çekmektedir.

2. Özel Okullarla İlgili Olarak Yapılan Tezlerin Metodolojik Açından Genel Özellikleri

Bu bölümde incelenen tezlerin yöntemsel açıdan bulguları verilmiş ve genel değerlendirmeleri yapılmıştır. Bu doğrultuda Grafik 3’te tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri verilmiştir.

Grafik 3

Tezlerde Kullanılan Yöntemler

Grafik 3 incelendiğinde; tezlerin %65 inin nicel araştırma yöntemi kullanılarak yazıldığı görülmektedir. Nitel araştırma yöntemi ve karma araştırma yöntemi nicel araştırma yöntemini takip eden diğer iki yöntem olmuştur. Karma araştırma yöntemi ile yazılmış olan tezlerin %7 oranında kalması manidardır. Tezlerin karma araştırma yöntemine uygun olmaması veya araştırmacıların karma araştırma yönteminde kendilerini yeterli hissetmemeleri gibi nedenler; kullanılan bu yöntemin araştırmacılar

tarafından az tercih edilmesine sebep olmuş olabilir. Tablo 6'da ise bu yöntemlerle yazılan tezlerin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 6

Kullanılan Yöntemlerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Karma araştırma yöntemi	Nicel araştırma yöntemi	Nitel araştırma yöntemi
2010		6	2
2011	1	4	
2012		5	1
2013	1	2	
2014		5	2
2015	2	7	2
2016		10	1
2017	1	12	1
2018	1	23	10
2019	4	32	21
2020	4	18	11
2021			1
Genel Toplam	14	124	52

Nicel araştırma yöntemi ile 124 tez (%65) nitel araştırma yöntemi ile 52 tez (%27) yazılmışken karma araştırma yöntemi (%8) ile sadece 14 tez yazılmıştır. Tezlerde daha çok nicel araştırma yönteminin tercih edilmesi ve en az karma araştırma yönteminin kullanılması dikkat çekmektedir. Karma araştırma yöntemi diğer araştırma yöntemleri arasında süreci uzun veya zor bir yöntem olarak algılanmasından dolayı araştırmacıların en az tercih ettiği yöntemlerden biridir. En çok kullanılan yöntemlerden olan nicel araştırma yöntemi ile yazılmış olan 32 tezin 2019 yılında yazıldığı görülmektedir. Ayrıca toplam 57 teze 2019 yılı en fazla tez yayınlanan yıl olmuştur. 2018 yılından 2019 yılına geçişte hem nicel hem nitel hem de karma araştırma yöntemlerinin her biriyle yazılmış olan tezlerin sayısı diğer yıllara göre daha fazladır.

Tablo 7'de ise nicel araştırma yöntemiyle yazılan tezlerde kullanılan desenler verilmiştir.

Tablo 7*Tezlerde Kullanılan Nicel Araştırma Yöntemi Desenleri*

Kullanılan Nicel Araştırma Yöntemi Deseni	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tarama yöntemi	50	40,3
İlişkisel tarama	40	32,3
Tanımlayıcı yöntem	2	1,6
Deneyssel yöntem	1	0,8
Yarı deneyssel yöntem	1	0,8
Nedensel karşılaştırma yöntemi	1	0,8
Belirtmeyen	29	23,4
Toplam	124	100

Tablo 7 oluşturulurken karma araştırma yöntemiyle yazılmış tezlerde kullanılan nicel araştırma yöntemi desenlerine dikkat edilmiştir. 124 tez incelendiğinde en çok kullanılan desen tarama yöntemi ve ilişkisel tarama olmuştur. Araştırmada ele alınan tezlerin %40,3’ünde (f=50) tarama, %32,3’ünde (f=40) ilişkisel tarama, %0,8’inde (f=1) deneyssel ve yarı deneyssel, %0,8’inde (f=1) nedensel karşılaştırma, %1,6’sında (f=2) tanımlayıcı desenler kullanılmıştır. İncelenen tezlerin %23,4 ’ünün (f=29) nicel yöntem kısmında herhangi bir desenden söz edilmemiştir. Desen belirtilmeyen çalışmalarda ağırlıklı olarak, “anket yöntemiyle veri toplanmıştır” ifadesi yer almıştır.

Tablo 8’de nitel araştırma yöntemiyle yazılan tezlerde kullanılan desenler verilmiştir.

Tablo 8*Tezlerde Kullanılan Nitel Araştırma Yöntemi Desenleri*

Kullanılan Nitel Araştırma Yöntemi Deseni	Frekans (f)	Yüzde (%)
Durum çalışması (Örnek olay/ Vaka incelemesi)	16	30,8
Olgubilim/Fenomenoloji çalışması	12	23,2
Eylem çalışması	2	3,8
Gömülü kuram araştırmaları	2	3,8
Doküman incelemesi	1	1,9
Etnografya	1	1,9
Belirtmeyen	18	34,6
Toplam	52	100

Yapılan çalışmaların %34,6'sında nitel araştırma yöntemi kullanıldığı belirtilmesine rağmen çalışmaların deseni verilmemiştir. Desen belirten çalışmalar göz önüne alındığında durum çalışması deseni %30,8 ile, olgubilim deseni ise %23,2 ile ön plana çıkan nitel araştırma yöntemi desenleri olmuştur. Bu desenleri eylem araştırması ve gömülü kuram araştırmaları takip etmiştir. En az kullanılan desen ise %1,9 oranları ile doküman incelemesi ve Etnografya deseni olmuştur. Tablo 9'da ise karma araştırma yöntemi ile yazılmış olan tezlerde kullanılan desenler verilmiştir.

Tablo 9

Tezlerde Kullanılan Karma Araştırma Yöntemi Desenleri

Kullanılan Karma Araştırma Yöntemi Deseni	Frekans (f)	Yüzde (%)
Açımlayıcı sıralı karma desen	3	21,4
Keşfedici sıralı karma desen	2	14,3
Eş zamanlı karma desen	1	7,1
Belirtmeyen	8	57,1
Toplam	14	100

İncelenen tezlerde en az kullanılan yöntem olan karma araştırma yöntemi araştırmalarında desen belirtilmeyen araştırma sayısının yarısından fazla oluşu (%57,1) karma araştırma yöntem desenlerine yeteri kadar hâkim olunmadığının göstergesidir. Desen belirtilmeyen çalışmaların bazılarında karma araştırma yöntemi ifadesi kullanılıp bırakılmış, bazılarında ise yöntemin nitel yöntem basamağındaki desen verilip nicel yöntem basamağındaki deseni eksik bırakılmıştır. Desen belirtilen çalışmalar arasında en fazla kullanılan karma desen ise “açımlayıcı sıralı karma desen” olmuştur.

Tez çalışmalarının bir diğer önemli aşaması ise örnekleme yöntemidir. Özel okullarla ilgili olarak yazılmış tezlerde kullanılan örnekleme yöntemleri ise Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10*Tezlerde Kullanılan Örneklem Yöntemleri*

Kullanılan örneklem yöntemi	Frekans (f)	Yüzde (%)
Basit tesadüfi örneklem	52	26,3
Kolay ulaşılabilir örneklem	27	13,6
Amaçlı örneklem	12	6,1
Maksimum çeşitlilik örnekleme	9	4,5
Ölçüt örneklem	7	3,5
Küme örneklem	6	3,0
Kartopu örneklem	6	3,0
Tipik durum örneklem	6	3,0
Evrenin kendisi	5	2,5
Sistematik örneklem	3	1,5
Tabakalı örneklem	3	1,5
Kota örneklem	2	1,0
Uygun örneklem	1	0,5
Belirtmeyen	59	29,8
Toplam	198*	100

*Toplam kullanılan örneklem sayısına göre değerlendirme yapılmıştır.

Bazı tezlerde yöntem gereği birden fazla örneklem metodu seçilebilir. Bundan dolayı toplam örneklem sayısı (198) toplam tez sayısından (191) daha yüksek çıkmıştır. Olasılıklı örneklem teknikleri olarak; basit tesadüfi örneklem, tabakalı örneklem, küme örneklem, sistematik örneklem vb. örneklem yöntemleri kullanılmaktadır. Amaçlı örneklem teknikleri olarak; maksimum çeşitlilik örnekleme, ölçüt örneklem, tipik durum örnekleme vb. örneklem tekniklerine yer verilmiştir. En fazla kullanılan iki örneklem çeşidi basit tesadüfi ve kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi olmuştur. Araştırmaya ilişkin incelenen tezlerin %26,3’ünde (f=52) basit tesadüfi örnekleme, %13,6’sında (f=27) kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Amaçlı örneklem adı altında 12 tez yazılmış ancak bu tezlerde hangi amaçlı örneklem tekniği kullanıldığı belirtilmemiştir. Uygun örneklem ve kota örneklem en az kullanılan örneklem yöntemleri olmuştur. İncelenen tezlerin %29,8’inde ise (f=59) herhangi bir örneklem yöntemine değinilmemiştir.

Tablo 11’de tezlerde kullanılan nicel veri toplama teknikleri verilmiştir.

Tablo 11*Tezlerde Kullanılan Nicel Veri Toplama Teknikleri*

Kullanılan Nicel Veri Toplama Tekniği	Frekans (f)	Yüzde (%)
Ölçek	89	71,8
Anket	26	21,0
Test	7	5,6
Ölçek geliştirme	2	1,6
Toplam	124	100

Nicel araştırma yöntemi ile yazılmış olan 124 adet tezin her birinde yöntem ve konuya uygun olarak gerekli görülen veri toplama araçları kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmalar incelendiğinde nicel araştırma yöntemi kullanılarak yazılmış olan tezlerde en çok kullanılan veri toplama tekniği ölçekler olmuştur (f=89; %71,8). Her konuya ve temaya uygun olan ölçekler tezlerin içerisinde verilmeye çalışılmıştır. Ölçek geliştirip daha sonra o ölçek üzerinden veri toplanan tez sayısı ise 2 dir. Ölçekten sonra en fazla kullanılan veri toplama tekniği ise anketler olmuştur (f=26; %21). Bunlara ek olarak da test tekniğini kullanan nicel araştırma sayısı ise 7 dir.

Tablo 12*Tezlerde Kullanılan Nitel Veri Toplama Teknikleri*

Kullanılan Nitel Veri Toplama Tekniği	Frekans (f)	Yüzde (%)
Görüşme formu	44	84,6
Doküman inceleme	4	7,7
Çeşitli teknikler (birlikte kullanılanlar)	3	5,8
Teknik yok (belirtmeyen)	1	1,9
Toplam	52	100

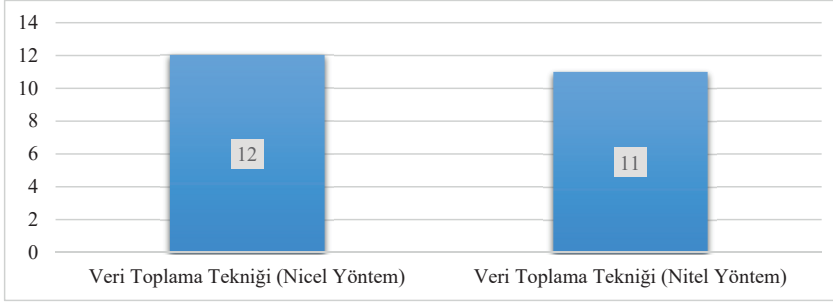
Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yazılmış olan toplam 52 tezde veri toplama tekniği olarak görüşme formu, doküman inceleme gibi teknikler kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme formları (yapılandırılmış ve yapılandırılmamış) bu veri toplama teknikleri içerisinde %84,6 oranla en çok tercih edilen teknik olmuştur. Tezler incelendiğinde ise görüşme formu olarak en çok tercih edilen tekniğin yarı yapılandırılmış görüşme formu olduğu görülmüştür. Doküman inceleme tekniği kullanılarak yapılmış çalışmaların sayısı 4, çeşitli veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı çalışma sayısı 3, herhangi bir teknik kullanılmayan (belirtmeyen) çalışma sayısı ise 1 olmuştur. Bir tezde birden fazla nitel veri toplama tekniğinin olduğu tezler tablo 12’de çeşitli teknikler olarak belirtilen

kısımda ele alınmıştır. Bu kısımda 3 tez yer almıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak yapılmış olan tezlerde birden fazla veri toplama tekniği bir arada kullanılabilir. Birden fazla veri toplama tekniği kullanılması çalışmaların geçerlik ve güvenilirliğini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca farklı veri kaynağı kullanmak araştırmanın sonuçlarına da geniş perspektiften bakmayı sağlar (Subaşı ve Okumuş, 2017). Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yazılmış olan ancak veri toplama tekniği belirtilmeyen çalışma sayısı 1’dir.

Grafik 3’te karma araştırma yöntemi ile yazılan tezlerde kullanılan veri toplama tekniklerinin sayısı gösterilmiştir.

Grafik 4

Karma Araştırma Yöntemi ile Yazılan Tezlerde Kullanılan Nitel ve Nicel Veri Toplama Tekniklerinin Sayısı

Karma araştırma yöntemi nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı yöntemlerdir (Creswell, 2006). Karma araştırma yöntemi kullanılan 14 adet tez incelenmiş, bu tezlerin nitel ve nicel yöntem basamaklarında kullanılan veri toplama tekniklerine ayrı ayrı bakılmıştır. Karma araştırma yöntemiyle yazılmış bir çalışmada 1 adet nicel ve 1 adet nitel veri toplama tekniği kullanılması gerekirken sadece toplamda tek 1 adet veri toplama tekniği kullanılan tezlere rastlanmıştır. Buradan yola çıkarak karma araştırma yöntemi kullanılan 14 tezte toplam 14 nicel ve 14 nitel veri toplama tekniği bulunması gerekmektedir. Tezlerin nicel ve nitel yöntem basamaklarında veri toplama tekniklerinin açıkça verilmemesinden dolayı Grafik 4’teki sayılar ortaya çıkmıştır. Grafik 4’e göre; karma araştırma yöntemiyle yazılmış olan 14 tezin 12 tanesinde nicel veri toplama tekniği belirtilmiş ve 2 tanesinde kullanılan teknikle ilgili açıklama yapılmamıştır. Yine aynı 14 tezin 11 tanesinde nitel veri toplama tekniği verilmişken, 3 tanesinde nitel veri toplama tekniğine değinilmemiştir. İncelenen bu 14 tezin genelinde kullanılan veri toplama teknikleri ise nicel yöntem basamağında ölçekler iken; nitel yöntem basamağında görüşme formları olmuştur.

Veri toplama tekniklerinden sonra analiz teknikleri basamağına geçilmiştir. Ancak bu kısımda sadece nitel veri analiz teknikleri tablolaştırılmıştır. Nicel analiz teknikleri tezlerin genelinde SPSS programı üzerinden parametrik veya parametrik olmayan istatistik testler kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 13'te nitel araştırma yöntemiyle yazılmış olan tezlerde kullanılan analiz teknikleri verilmiştir.

Tablo 13

Tezlerde Kullanılan Nitel Araştırma Yöntemi Analiz Teknikleri

Kullanılan Nitel Analiz Tekniğı	Frekans (f)	Yüzde (%)
İçerik analizi	28	48,3
Betimsel analiz	16	27,6
Betimsel+içerik analizi (birlikte)	5	8,6
Doküman analizi (yanlış belirtilen)	1	1,7
Açık- eksen- seçici kodlama	1	1,7
Belirtmeyen (net olmayan)	7	12,1
Toplam	58*	100

*Toplam kullanılan analiz tekniğine göre yapılmıştır.

Tezlerde en sık kullanılan nitel analiz tekniğı içerik analizi olmuştur (f=28; %48,3). Bunu 16 tez ile betimsel analiz takip etmiştir. İçerik analizi ve betimsel analiz teknikleri nitel araştırmalarda en sık kullanılan analiz teknikleridir. Betimsel ve içerik analizinin birlikte kullanıldığı tez sayısı 5'tir. Nitel araştırmalarda analiz olarak hem içerik hem betimsel analiz yapılması tezlerin kalitesini ve niteliğini arttırmaktadır. Doküman analizi nitel araştırmalarda bir veri toplama tekniğidir ve çeşitli yazılı metinlerin toplanıp bir araya getirilerek incelenmesi ve analiz edilmesini amaç edinir (Koyuncu, Şata ve Karakaya, 2018). Ancak Tablo 13'te 1 tez çalışmasında doküman analizi verilerin analiz edilmesinde kullanılan nitel bir analiz tekniğı olarak belirtilmiştir. Başka bir tezde ise nitel analiz tekniğı olarak açık-eksen-seçici kodlama adı kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi belirtilmeyen tez sayısı ise 7'dir. Nitel araştırma yöntemi ile yazılan tezlerin sayısı 52 olmasına rağmen Tablo 13'te 58 adet analiz tekniğı olmasının sebebi; karma araştırma yöntemi ile yazılan tezlerin nitel yöntem basamaklarında yapılan analizlerin eklenmiş olmasıdır. 6 adet nitel analiz tekniğı ise karma araştırma yöntemi ile yazılan tezlerin nitel yöntem basamağından gelmektedir.

Tüm bu bulgular ışığında son olarak tezlerde dikkat çeken metodolojik hatalar Tablo 14' te verilmiştir.

Tablo 14*Tezlerde Yapılan Metodolojik Hatalar*

Yapılan Metodolojik Hatalar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Nitel desen belirtilmemesi/eksik olması	19	14,4
Nicel desen belirtilmemesi/eksik olması	29	22,0
Karma araştırma yöntemi deseninin belirtilmemesi/eksik olması	8	6,1
Örnekleme yöntemlerinin açıklanmaması	59	44,7
Veri toplama aracının açıklanmamış olması	17	12,9
Toplam	132	100

Yöntemsel olarak incelenen 191 tezin 132 tanesinde metodolojik olarak bazı hatalar görülmüştür. Dikkat çeken ve en çok yapılan hata tezlerde örnekleme yöntemlerinin verilmemesidir. Örnekleme yöntemleri verilmiş olan tezlerde de bu yöntemlerin yeteri kadar açıklanmamıştır. Bazı çalışmalar amaçlı örneklem derken hangi amaçlı olduğunu açıklamamış bazı çalışmalar ise hiçbir şekilde örneklemini nasıl seçtiğine dair bilgi sunmamıştır. Örnekleme yönteminin açıklanmadığı çalışmalar (%44) yapılan metodolojik hataların başında gelmektedir. Bunu takip eden ise çalışmalarda nitel ve nicel araştırma yöntemi olarak belirtilip desenlerinin belirtilmemesi olmuştur. Nicel araştırma yöntemi deseni belirtmeyen 29 adet tez, nitel araştırma yöntemi deseni belirtmeyen 19 adet tez, karma araştırma yöntemi deseni belirtmeyen ise 8 adet tez görülmektedir. 17 çalışmada ise veri toplama araçları açıklanmamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya konu olan ve betimsel içerik analizi yapılan 191 tezin 94,8’i yüksek lisans düzeyinde, %5,2’si ise doktora düzeyindedir. Burada dikkat çeken doktora tezlerinin oranının çok az olmasıdır. Tezlerin yıllara göre dağılımı yapılmış ve en fazla tezin 57 teze 2019 yılında yayınlandığı görülmüştür. 2020 yılında ise 34 teze düşmüştür. Bunun nedeni ise 2019 yılının son aylarında yaşanan ve ülkemizde 2020 yılında salgına dönüşen COVID-19 Pandemisi olduğu düşünülmektedir. Tezlerin üniversiteye göre dağılımları incelendiğinde özel okullarla yapılan çalışmaların en fazla Bahçeşehir Üniversitesi bünyesinde yapıldığı görülmüştür. Bahçeşehir Üniversitesi’nin özel bir kurum olması yapılan çalışmaların en çok neden bu üniversitede yürütüldüğünün bir açıklaması olabilir.

Tezlerin yayınlanan alanlarına bakıldığında en fazla eğitim-öğretim ve işletme alanı dikkat çekmektedir. Özel eğitim kurumlarının asıl amacı eğitim-öğretim faaliyetleridir. Bu faaliyetler yürütülürken yaptıkları uygulamalarla da birçok disipline konu olmuşlardır. İşletme alanı, halkla ilişkiler alanları da bunlardan bazılarıdır.

Tezlerde işlenen konular ele alınmış Örgüt kültürü, örgütsel bağlılık ve kurum imajı konuları tezlerde en çok ele alınan konular olmuştur. Bu konuları yetenek ve performans alanında yapılan tezler takip etmiştir. İlgili literatürde Cevher' e (2013) göre bir eğitim kurumunda kurum imajını belirleyen o kurumun akademik faaliyetleri, marka olması, personel ve eğitimci kalitesi, alternatif imkanlar ve yer aldığı çeşitli projelerdir. Özel okullar için kurum imajının ne denli önemli olduğu yapılan tez çalışmalarına da yansımıştır. Yine alanyazında Meyer ve Allen (1991) örgütsel bağlılığı kurum ve kişi arasındaki psikolojik durum olarak ele almaktadır (Taşkın ve Dilek, 2010). Bu psikolojik durum kişinin kurumda kalmasında veya ayrılmasında etkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmamızda incelenen 23 tezin içerisinde büyük paya sahip olan örgüt kültürü ve bağlılığı konusu, okullardaki personel ve öğretmenlerin örgütsel bağlılık psikolojisinde nerede olduklarını ele almıştır. Bu durumda yıllardır özel okullarda örgütsel bağlılık konusu bir problem olarak görülmüş ve tezlerde araştırma konusu olmuştur.

Karataş ve Varlık' a (2019) göre özel okullar talep karşısında daha fazla öğrenci kazanmak ve rekabette diğer okullara göre ön planda olabilmek için kurumlarında reklam, tanıtım, insan kaynakları veya halkla ilişkiler faaliyetlerine önem vermeye çalışırlar. Bu durum çalışmanın bulgularıyla da bağdaşmaktadır. İncelenen tezlerden görülmektedir ki özel okullar eğitim kurumları olmasına rağmen halkla ilişkiler ve işletme alanlarına da konu olmuştur.

Yetkinliğini arttırmayan ve sektörde imajını tazelemeyen kurumlar eğitim kurumları olsalar bile en az tercih edilen kurumlar seviyesine düşeceklerdir. Çalışılan konulara bakıldığında yetenek ve performans sistemi de dikkat çekmektedir. Özel öğretim kurumlarında özellikle öğretmenlerin yetenekleri doğrultusunda işe devamlılığının sağlanması ve öğretmen-idare arasında yaşanan ilişkiler, performans denetimlerinin tezlere konu olduğu düşünülmektedir.

Onaran (2018) özel okullarla ilgili yaptığı çalışmasında özel okulların velileri müşteri gibi gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada incelenen tezlerin ana konularına bakıldığında ise velilerin özel okul tercihleri konusu dikkat çekmektedir. Velilerin müşteri olarak görülmüş olması ve onlara yönelik faaliyetlerle okulların kendilerini tercih ettirmeleri Onaran (2018) in bulgusuyla bağdaşmaktadır. Öğrenci beklentisinden çok veli beklentisi ve tercihinin önemli olması da ayrıca bir tartışma konusudur.

Çalışmaların tematik olarak incelenmesinden sonra yöntemsel eğilimleri incelenmiştir. Tezlerde en çok kullanılan araştırma yöntemi %65 oranla nicel araştırma yöntemi olmuştur. Bunu %27 oranıyla nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı tez-

ler, %8 oranıyla ise karma araştırma yönteminin kullanıldığı tezler takip etmiştir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı tezlerde kullanılan tarama deseni ve nitel araştırma yönteminin kullanılan durum çalışması deseni en çok kullanılan desenler olmuştur. Nicel araştırma yöntemi kullanılan tezlerde desen belirtilmeyen tez oranı %23,4 olarak bulunmuştur. Nitel çalışmalarda desen belirtilmeyen tez oranı %34,6, karma araştırma yöntemi çalışmalarında desen belirtilmeyen tez oranı ise %57 olmuştur. Desen belirtilmemesi araştırmacıların yeteri kadar araştırma yöntemlerine hakim olup olmadığı sorusunu akıllara getirmektedir. Buna paralel olarak son bölümde metodolojik hatalara yer verilmiştir. Karma araştırma yöntemiyle yapılan 14 çalışmanın 8’inde (%57) ise desen belirtilmemesi önemli bir metodolojik sorun olarak görülmektedir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaların yöntem bölümlerinde sadece nicel araştırma yöntemi denilip bırakılması eksiklik olarak görülmekte ve yapılan çalışmaların niteliğini bozmaktadır. Buna benzer eksiklikler nitel araştırma yönteminin kullanıldığı tezlerde de görülmüştür.

Tezlerde en fazla kullanılan örnekleme yöntemi ise %26,3 oranı ile basit tesadüfi örnekleme yöntemi olmuştur. Bu örnekleme yöntemini %13,6 ile kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi takip etmiştir. Örnekleme yöntemi belirtmeyen tez oranı ise 29,8’dir. Bu oran araştırılan tezler arasında kayda değer bir orana sahiptir. Tezlerde örnekleme yöntemlerinin belirtilmemesi, belirtilen çalışmalarda ise verilerin örneklemelerden verilerin nasıl elde edildiği yeterince açıklanmamış olması çalışmaların niteliğini düşürmektedir.

Karma araştırma yöntemin kullanıldığı tez sayısı 14 olduğundan; 14 nitel ve 14 nicel veri toplama tekniği olması gerekmesine rağmen çalışmalarda bu sayı tutmamıştır. Karma araştırma yöntem kullanılarak yazılan tezlerin birinde nitel veri toplama tekniği verilirken nicel veri toplama tekniği verilmemiş ve bu yüzden sayılar tutarsız çıkmıştır. Bu durum yine yukarıda belirtildiği gibi karma araştırma yönteminde araştırmacıların eksikliklerin olmasıdır. Analiz tekniklerinde nicel araştırma yönteminin kullanıldığı tezlerde SPSS programı üzerinden istatistikî analizler yapılmış; nitel veri analizinde ise en çok içerik analizi kullanılmıştır.

Son bölümde tezlerde yapılan yöntemsel hatalara değinilmiştir. 132 tezde hatalar tespit edilmiş ve %44,7 lik bir oranla örnekleme yöntemlerinde yapılan hatalar ilk sırada yer almıştır. Baki ve Gökçek’ in (2012) Karma araştırma yöntemi Araştırmalarına Genel Bir Bakış adlı makalesinde karma araştırma yöntemiyle yazılan çalışmaların çoğunda metodoloji belirtilmesine rağmen ne şekilde karma yapıldığı, nasıl tasarlanıp uygulandığı konularının eksik kaldığı belirtilmiştir. Aynı zamanda Alkan, Şimşek ve Erbil (2019) makalelerinde karma araştırma yöntemi ele almış ve karma araştırma yönteminin kullanıldığı örnek çalışmalarla konuyu detaylandırmıştır. İncelenen ör-

nek çalışmaların bazılarında araştırma probleminin karma araştırma yöntemine uygun olmadığı, bazılarında veri toplama araç seçiminde eksikliklerin olduğu veya örnekleme yöntemlerinde hataların olduğu görülmüştür. Buradan hareketle çalışmamızda incelenen tezlerde karma araştırma yöntemi ile yazılan tezlerin sayısının az olması, yazılmış olanlarda ise metodolojik hatalar görülmesi araştırmacıların bu konuda eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Bu durumda, üniversitelerin lisansüstü eğitiminde verilen yöntem- metodoloji derslerinin sayısı veya niteliği de sorgulanabilir. Ayrıca bu tezlerin nitel ve nicel yöntem basamaklarında desenlerin belirlenmesinde eksiklikler olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Özdemir, Tanoba, Akdağ ve Tonyalı (2021) tarafından yapılan araştırmada da karma araştırma yöntemi ile yazılmış olan tezlerin yöntemsel eğilimleri incelenmiş ve karma araştırma yöntemi ile yazılan tezlerde nitel ve nicel yöntem desenlerin belirtilmediği, örneklemlerde eksiklikler olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; bu çalışma bizlere özel okullarla ilgili olarak yazılmış olan lisansüstü tezlerin genel bir resmini vermiştir. Sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve uygulayıcılara öneriler sunulmuştur:

1. Çalışmalarda ele alınan kurum imajı, örgütsel bağlılık gibi çok çalışılan konuların yanında özel okullarda rekabet, fırsatlar, avantajlar, kurum bünyesindeki stratejik yönetim gibi konulara ağırlık verilebilir.
2. Tezlerin en çok yüksek lisans düzeyinde yapılmış olması göz önüne alınırsa; daha nitelikli bilimsel değere sahip olan doktora tezlerinin sayısı artırılabilir.
3. Araştırmacıların yöntem ve metodoloji eksiklerini giderebilmesine yardımcı olmak amacıyla üniversitelerin doktora bölümlerinde olduğu gibi yüksek lisans bölümlerinde de karma araştırma yöntemi dersinin açılması sağlanabilir.

Kaynakça

- Alkan, V., Şimşek, S., ve Erbil, B. A. (2019). Karma araştırma yöntemi deseni: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 559-582.
- Aslan, A. ve Altay, G. (2019). Eğitim ve ekonomik büyüme ilişkisinin analizi: Türkiye'deki özel okullar örneği (Doktora Tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Aslan, E. A. (2019). Türkiye'de Özel Okullaşma. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 263-276.

- Baki, A., ve Gökçek, T. (2012). Karma araştırma yöntemi araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)*, 11(42), 1-21.
- Cevher, E. (2013). Vakıf üniversitelerinde uygulanabilecek rekabet stratejileri üzerine bir araştırma (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Creswell, J.W. (2021). *Karma araştırma yöntemi araştırmalarına giriş*. (3.Baskı). Pegem Akademi.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çallı, Y. Y. (2009). Türk anayasa hukukunda eğitim hakkı (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kandemir, Y. (2015). Devlet okulu öğretmenlerinin özel okullara ilişkin tutumlarının incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Karakülah, Y. (2019). Özel sektöre ait okulların tercih edilme nedenleri (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Karataş, S., ve Varlık, S. (2019). Velilerin özel öğretim kurumlarını tercih etmesine etki eden faktörlerin incelenmesi: ölçek geliştirme çalışması. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling ISSN: 1300-7432*, 8 (1), 1-15.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Koyuncu, M. S., Şata, M., ve Karakaya, İ. (2018). Eğitimde ölçme ve değerlendirme kongrelerinde sunulan bildirilerin doküman analizi yöntemi ile incelenmesi. *Journal of Measurement and Evaluation in Education and Psychology*, 9(2), 216-238.
- Küçükçayır, G. ve Cemaloğlu, N. (2017). Türkiye’de geçmişten günümüze özel okullar ve politikaları üzerine bir araştırma. *12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi*, 87-99.
- MEB (2015, 10 Nisan). MEB 2014/2015 Örgün Eğitim İstatistikleri. <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2014-2015/icerik/153>

- MEB (2021, 1 Ekim). MEB 2020/2021 Örgün Eğitim İstatistikleri. <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-yayinlanmistirorgun-egitim-20202021/icerik/425>
- MEB 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/>
- Onaran, M.A. (2018). Özel okul tarih öğretmenlerinin okul yönetiminde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5 (10), 51-69.
- Otrar, M. ve Kandemir, Y. (2016). Özel okullara yönelik bir tutum ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(1), 232-243. doi: 10.24289/ijsser.279100
- Özdemir, A., Tanoba, T., Akdağ, Ş. K., ve Tonyalı, Ö. (2021). Türkiye’de eğitim bilimleri alanında yapılan karma araştırma yöntemi tezlerde tipolojik ve yöntemsel eğilimler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 54(54), 23-54.
- Özdemir, A., ve Tüysüz, F. (2017). Özel okul yatırımları için Türkiye’deki 81 ilin çok kriterli karar verme yöntemleri ile stratejik analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45), 93-114.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Şener, M. (2018). Özel okullarda işletmecilik alanında yaşanan problemler ve çözüm önerileri (Doktora Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Şimşek, H. (2014). Osmanlı Devleti’nde özel okullar ve ilk Türk özel okulunun tarihçesine dair yeni bilgiler. *Bilgi*, (68), 209-230.
- Taşkın, F. ve Dilek, R. (2010). Örgütsel güven ve örgütsel bağlılık üzerine bir alan araştırması. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 37-46.
- Taşkın, P. (2010). 5580 Sayılı özel öğretim kurumları kanunu ve getirdiği yenilikler. *Ankara barosu dergisi*, (4), 159-178.
- TDK (2021, 10 Mayıs). “Özel Öğretim Kurumu” sözlük tanımı. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tedmem (2020, 15 Mayıs). 2020 Eğitim Değerlendirme Raporu. <https://tedmem.org/yayin/2020-egitim-degerlendirme-raporu>

- Toprakçı, E., Beytekin, O. F. ve Doğan, M. (2018). Yargıtayın özel öğretim kurumlarına ilişkin verdiği kararların incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(19), 1781-1795.
- Uygun, S. (2003). Türkiye’de dünden bugüne özel okullara bir bakış (gelişim ve etkileri). *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 36(1), 107-120.
- Yıldırım, B., Aktaş, M. ve Polat, M. (2014). Türkiye’de Cumhuriyetten günümüze özel okulların gelişimi ve etkileri. *Chairs of the Organization Committee*, 187-192.
- Yılmaz, F. G. (2018). Eğitimde özerk-özel okullar ve farklı siyasi-ekonomik gelişmeler içinde eğitimde devletin yeni rolü. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 101-118.
- 5580 Sayılı *Özel Öğretim Kurumları Kanunu* (2007). T.C. Resmî Gazete, 10015, 08.02.2007.